

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Martina Lachmanna a soudců Jana Ferneckého a Martina Bobáka ve věci

žalobkyně: **V. K.**
bytem X
zastoupená advokátem Mgr. Lukášem Hojdnem
sídlem Francouzská 299/98, 101 00 Praha 10

proti
žalovanému: **Ministerstvo zdravotnictví**
sídlem Palackého náměstí 375/4, 128 00 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 25. 11. 2024, č. j. MZDR 22487/2024-4/PRO,

takto:

- I. Rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 25. 11. 2024, č. j. MZDR 22487/2024-4/PRO, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 14 362,70 Kč, a to do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně Mgr. Lukáše Hojdna, advokáta.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Dne 29. 5. 2023 požádala žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „**zákon č. 297/2021 Sb.**“). Ministerstvo zdravotnictví (dále jen „**ministerstvo**“) její žádost nejprve zamítlo rozhodnutím

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

ze dne 9. 10. 2023, č. j. MZDR 16600/2023-7/PRO, proti kterému podala žalobkyně rozklad. Ministr zdravotnictví (dále též „**žalovaný**“) toto rozhodnutí rozhodnutím ze dne 29. 1. 2024, č. j. MZDR 12/2024-3/PRO, zrušil a věc vrátil ministerstvu k novému projednání. Dne 1. 7. 2024 vydalo ministerstvo rozhodnutí č. j. MZDR 16600/2023-119/PRO, kterým byla žádost opět zamítnuta. Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně rozklad, který ministr zdravotnictví zamítl v záhlaví uvedeným rozhodnutím (dále jen „**napadené rozhodnutí**“) a rozhodnutí ministerstva potvrdil.

II. Žaloba

2. Žalobkyně v žalobě popsala, že dne 18. 6. 2008 jí byl v nemocnici v Novém Jičíně v souvislosti s porodem císařským řezem proveden chirurgický zákrok spočívající ve sterilizaci. O sterilizaci nikdy nežádala a nesouhlasila s ní, zákrok byl proto proveden protiprávně. O skutečnosti, že již nikdy nebude moci mít další děti, se dozvěděla teprve po zákroku.
3. Žalobkyně poukázala na to, že obligatorní podmínkou provedení sterilizace byla podle tehdy platných a účinných právních předpisů předchozí písemná a řádně odůvodněná žádost o sterilizační zákrok. Zdravotnická dokumentace sice obsahuje žádost o sterilizaci opatřenou podpisem, který má náležet žalobkyni, žalobkyně ji však nepodepsala a podpis je zfalšovaný. Nadto odůvodnění žádosti obsahuje pouze údaj „XIV/1“, který pro svou nesrozumitelnost nesplňuje požadavky kladené na odůvodnění žádosti o provedení sterilizace. Žádost proto nebyla způsobilým podkladem pro vydání stanoviska sterilizační komisi.
4. Žalobkyně rovněž neudělila se sterilizací informovaný souhlas, jehož předpokladem je řádné poučení pacienta o povaze, charakteru, následcích, alternativách a rizicích zákroku. Potřebu důkladného a srozumitelného poučení v případě žalobkyně umocňoval její věk, neboť žalobkyni bylo v době zákroku pouhých 21 let. Žalobkyně nebyla poučena ani ústně, ani písemně. Poučení nebylo součástí žádosti o sterilizaci. Žalobkyně podepsala pouze informovaný souhlas s císařským řezem. Do dokumentu byl teprve dodatečně doplněn za nadpis „Císařský řez“ text „se sterilizací“ a pod něj vysvětlivka, že se jedná o podvázání a přestřížení vejcovodů a trvalé zneplodnění.
5. Žalobkyně namítla, že i kdyby žádost o sterilizaci skutečně podepsala, nemohla by tak učinit svobodně, neboť žádost měla být podepsána pouhý den před plánovaným zákrokem. Příprava na porod je psychicky i fyzicky natolik náročná, že žádost o sterilizaci podaná den před porodem by nemohla být projevem skutečné vůle žalobkyně.
6. Závěrem žalobkyně připomněla závěry formulované v rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 9 As 61/2023 - 65. Poukázala na to, že není povinna sama nade vší pochybnosti prokázat naplnění všech zákonných předpokladů přiznání peněžní částky. Postačí, aby předeštlá na první pohled plausibilní tvrzení, že v rozhodném období podstoupila sterilizaci v rozporu s právem, které bude podpořeno indiciemi, které ve svém souhrnu nepřipouštějí jiné racionální vysvětlení situace, než že k protiprávní sterilizaci pravděpodobně došlo tak, jak žalobkyně tvrdí. Žalobkyně má za to, že tyto podmínky naplnila. Navrhla proto, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení a aby současně rozhodl o povinnosti žalovaného nahradit žalobkyni náhradu nákladů řízení.

III. Vyjádření žalovaného

7. V úvodu žalovaný rekapituloval průběh správního řízení a argumentaci žalobkyně v žádosti. Konstatoval, že žalobkyně byla poučena o právu vyjádřit se k podkladům rozhodnutí, o Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

právu nahlédnout do spisové dokumentace jakož i o právu navrhnout v dané věci další důkazy.

8. K vlastní žalobní argumentaci žalovaný uvedl, že věrohodnost tvrzení žalobkyně, že o sterilizaci nestála, zpochybňuje již samotná existence její písemné žádosti o sterilizaci. Mezi podáním žádosti o sterilizaci a zákrokem proběhl jeden den, žalobkyně proto měla dostatek času si zákrok promyslet. V době udělení souhlasu byla plnoletá. Námitku, že podpis na žádosti o sterilizaci není podpisem žalobkyně, žalovaný označil za účelovou. Podpis na žádosti se podle žalovaného zásadně neliší od jiných podpisů žalobkyně ve zdravotnické dokumentaci. Žádost o sterilizaci byla řádně odůvodněna, a to odkazem na přílohu směrnice, která stanoví jednotlivé indikace sterilizace. Indikace čl. XIV odst. 1 přílohy směrnice odkazuje na opakovaný císařský řez, který může být pro pacientku rizikový. Žalobkyně podepsala informovaný souhlas, ve kterém je uvedeno, že byla ústně poučena o všech skutečnostech, které se zákrokem souvisí. Žalovaný proto nepochybuje o tom, že podstata zákroku byla žalobkyni ústně vysvětlena, žalobkyně měla možnost klást doplňující dotazy a poskytnuté informace považovala za dostatečné. Žalovaný namítl, že právní úprava platná a účinná v době zákroku nevyžadovala pro poučení písemnou formu.
9. Žalovaný navrhl, aby soud žalobu v celém rozsahu zamítl a náhradu nákladů žalobkyni nepřiznal.

IV. Replika žalobkyně

10. Žalobkyně v replice zopakovala svoji žalobní argumentaci. Nad její rámec poukázala na to, že stran pravosti podpisu navrhovala vypracování znaleckého posudku z oboru písmoznalectví. Žalovaný důkaznímu návrhu nevyhověl.

V. Posouzení věci Městským soudem v Praze

11. Soud ověřil, že žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou, a jedná se o žalobu přípustnou, splňující všechny formální náležitosti na ni kladené. Napadené rozhodnutí soud přezkoumal na základě skutkového a právního stavu v době vydání rozhodnutí a v mezích uplatněných žalobních bodů [§ 75 odst. 1 a 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“)], jakož i z pohledu vad, k nimž je povinen přihlížet z úřední povinnosti, a dospěl k závěru, že žaloba **je důvodná**.
12. O věci soud rozhodl bez nařízení jednání v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s., neboť účastníci se k výzvě soudu, zda souhlasí s rozhodnutím bez nařízení jednání, nevyjádřili. Soud rovněž neshledal potřebu, resp. důvod provádět dokazování. Skutkový stav je dostatečně zřejmý z předložené spisové dokumentace, již se zásadně dokazování neprovádí, a účastníci nenavrhovali provedení důkazů nad rámec obsahu spisové dokumentace. Soud současně shledal důvody pro zrušení napadeného rozhodnutí bez nařízení jednání podle § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.
13. Soud předesílá, že zákon č. 297/2021 Sb. zakládá nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky (kompenzace) osobám v minulosti protiprávně sterilizovaným (§ 1). V ustanovení § 2 vymezuje oprávněnou k poskytnutí peněžní kompenzace jako osobu, *která se podrobila v období od 1. července 1966 do 31. března 2012 (dále jen „rozhodné období“) ve zdravotnickém zařízení na území, které je součástí území České republiky, sterilizaci v rozporu s právem*.
14. Co se rozumí sterilizací v rozporu s právem stanoví § 3 odst. 1 uvedeného zákona, dle něhož jde o *zdravotní výkon zabráňující plodnosti, k jehož provedení oprávněná osoba neudělila souhlas, nebo souhlas udělila při takovém porušení právních předpisů upravujících v rozhodném*

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

období provedení zdravotního výkonu zabraňujícího plodnosti anebo za takových okolností, jež vylučují nebo vážně narušují svobodu a prostotu omylu uděleného souhlasu. Podle § 3 odst. 2 daného zákona se porušením právních předpisů a okolnostmi dle odstavce 1 rozumí zejména působení na oprávněnou osobou v podobě jakéhokoli nátlaku, donucení či přesvědčování, aby se zdravotnímu výkonu zabraňujícímu plodnosti podrobila, jakož i skutečnost, že oprávněná osoba nebyla srozumitelným způsobem a v dostatečném rozsahu informována o svém zdravotním stavu a o účelu, povaze, předpokládaném přínosu, možných důsledcích a rizicích navrhovaného zdravotního výkonu a o jiných možnostech řešení zdravotního stavu, jejich vhodnosti, přínosech a rizicích.

15. Z obsahu správního spisu se podává, že žalobkyně byla přijata do zdravotnického zařízení Nemocnice s poliklinikou Nový Jičín za účelem porodu, k němuž došlo dne 18. 6. 2008 císařským řezem. Ze zdravotnické dokumentace žalobkyně plyne, že ke sterilizaci došlo bezprostředně po porodu císařským řezem.
16. Žalovaný vycházel co do svých skutkových závěrů zejména ze žádosti o provedení sterilizace a informovaného souhlasu, které jsou součástí zdravotnické dokumentace žalobkyně. Ve zdravotnické dokumentaci se nachází žádost o provedení sterilizace ze dne 17. 6. 2008 opatřená podpisem žadatelky. Pravost podpisu žalobkyně zpochybňuje. Jako důvod sterilizace je v žádosti uveden údaj „XIV/1“. Součástí zdravotnické dokumentace je též informovaný souhlas žalobkyně se zákrokem. Formulářový dokument je originálně nadepsaný „Císařský řez“, za tento text je psacím strojem vepsáno „se sterilizací“. Pod text „se sterilizací“ je ručně dopsána šipka s textem „podvázání a přestřížení vejcovodů bilat., trvalé zneplodnění“. Žalobkyně nezpochybňuje, že dokument podepsala, namítá však, že text „se sterilizací“ spolu s vysvětlením pojmu sterilizace byl do dokumentu dopsán dodatečně a bez jejího vědomí. Dokument obsahuje předtištěný text, z něhož se podává, že poučení bylo pacientce osobně a ústně vysvětleno, včetně upozornění na možné komplikace, že pacientka měla čas a možnost je uvážit, měla možnost klást doplňující otázky, které jí byly zodpovězeny (pokud byly položeny), a na základě poskytnutých informací a po vlastním zvážení souhlasí s provedením vyšetření/léčebného zákroku, včetně provedení dalších výkonů, pokud by jejich neprovedení bezprostředně ohrozilo její zdravotní stav. Dokument je vedle podpisu, který má náležet žalobkyni, opatřen podpisem lékařky.
17. Žalovaný v napadeném rozhodnutí argumentaci falšovaným podpisem a dodatečným doplněním informovaného souhlasu označil za účelovou. Připustil, že dokument informovaného souhlasu o císařském řezu se sterilizací neobsahuje podrobné poučení vztahující se ke sterilizaci. To však podle žalovaného nezakládá protiprávnost sterilizace, neboť v rozhodné době v právních předpisech neexistoval požadavek na písemnou formu poučení o sterilizaci, písemná forma byla vyžadována pouze pro žádost o sterilizaci. Poučení bylo žalobkyni poskytnuto ústně, k rozhovoru mezi žalobkyní a lékařem prokazatelně došlo, jeho uskutečnění stvrdila podpisem informovaného souhlasu vedle žalobkyně i ošetřující lékařka.
18. Soud neshledal potřebu přezkoumávat rozporovanou pravost podpisu na žádosti o provedení sterilizace. Stejně tak považoval za nadbytečné zabývat se otázkou, zda došlo k dodatečnému doplnění informovaného souhlasu s císařským řezem o text vztahující se ke sterilizaci. Posouzení těchto otázek by totiž nebylo s to ničeho změnit na meritorních závěrech soudu. Je totiž zřejmé, že obsah listin ani ve spojení s obsahem správního spisu nezachycuje, že by před sterilizací byl dodržen proces předvídaný právní úpravou platnou a účinnou v době provedení sterilizace.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

19. Podle § 23 odst. 1 věty první zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění účinném do 30. 6. 2008 (dále jen „**zákon o péči o zdraví lidu**“), *zdravotnický pracovník způsobilý k výkonu příslušného zdravotnického povolání informuje pacienta (...) o účelu a povaze poskytované zdravotní péče a každého vyšetřovacího nebo léčebného výkonu, jakož i o jeho důsledcích, alternativách a rizicích.*
20. Podle § 27 zákona o péči o zdraví lidu sterilizace se smí provést jen se souhlasem nebo na vlastní žádost osoby, u níž má být sterilizace provedena, a to za podmínek stanovených ministerstvem zdravotnictví. Konkrétní podmínky pro provedení sterilizace obsahovala v rozhodné době směrnice Ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky č. 1/1972, o provádění sterilizace (dále jen „**směrnice**“). Dle § 6 směrnice o sterilizaci z důvodů uvedených v § 2 písm. b) až g) (pozn. ze všech důvodů, pro které může být sterilizace provedena na zdravých pohlavních orgánech ženy) *může požádat písemně osoba, u níž má být sterilizace provedena, nebo s jejím souhlasem ošetřující lékař, předsedu sterilizační komise příslušné podle místa trvalého pobytu, popřípadě sídla pracoviště nebo školy, kterou navštěvuje. Žádost řádně odůvodní.*
21. Zákon o péči o zdraví lidu v dané době též v § 27c výslovně stanovil, že *lékařský výkon, který není v bezprostředním zájmu osoby, na které má být proveden, lze provést pouze s předchozím písemným souhlasem takové osoby. Před udělením souhlasu musí být osoba úplně informována o povaze výkonu a jeho rizicích. Dle § 11 věty druhé směrnice před zákonem podepíše osoba, u níž má být sterilizace provedena, popřípadě její zákonný zástupce (opatrovník), prohlášení, že s provedením sterilizace souhlasí a že bere na vědomí písemné poučení o tom, do jaké míry je sterilizační zákrok reparabilní.*
22. Čl. XIV odst. 1 přílohy směrnice upravuje porodnicko-gynekologickou indikaci sterilizace *při a po iterativním císařském řezu, je-li indikován z příčin, jež se s největší pravděpodobností budou opakovat v dalším těhotenství, kde si žena nepřeje vystavovat se dalšímu porodu císařským řezem.*
23. Soud nejprve zdůrazňuje smysl a cíl zákona č. 297/2021 Sb., který představuje normotvorné vyrovnaní se státu s jeho předchozími pochybeními, které vedly k razantnímu zásahu do základních práv žen, u kterých byla provedena sterilizace bez informovaného souhlasu. Prostředek nápravy státu se však nenaplní pouze zákonnou kodifikací, nýbrž i samotnou aplikací na jednotlivé případy příslušnými správními orgány. Efektivním prostředkem nápravy může být jen tehdy, pokud žalovaný správní orgán k věci nepřistupuje přepjatě formalisticky, ale naopak vstřícně vůči žadatelkám [viz rozsudek zdejšího soudu ze dne 13. 12. 2023, č. j. 8 Ad 6/2023 - 33, a tam citovanou judikaturu; k cílům právní úpravy a ústavněprávnímu rozměru sterilizací srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu (dále jen „**NSS**“) ze dne 4. 7. 2024, č. j. 9 As 61/2023 - 65, č. 4623/2024 Sb. NSS].
24. V posledně uvedeném rozsudku NSS zároveň akcentoval specifičnost řízení podle zákona č. 297/2021 Sb. Podle něj nelze po žadatelkách požadovat, aby samy vždy nade vši pochybnost prokázaly naplnění všech předpokladů pro přiznání odškodnění. Důvodem je zejména rozhodné období a jeho délka, jakož i omezená možnost žadatelek k obstarání důkazních prostředků. Skutečnost, že jde svou povahou o řízení o žádosti ovládané dispoziční zásadou, předpokládající aktivní účast žadatele, nijak nevylučuje uplatnění zásady materiální pravdy, která je jednou z vůdčích zásad, na nichž je správní řízení postaveno. I v tomto typu řízení je tedy správní orgán povinen zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. O to naléhavější potřeba dostát uvedené povinnosti pak vyplývá ze zmíněných specifických znaků omezujících prostor žadatelek k prokazování jimi tvrzených skutkových okolností.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

25. Soud připomíná, že právní předpisy předpokládaly tři, resp. čtyři kroky vedoucí ke sterilizačnímu zákroku. Prvním bylo podání písemné a řádně odůvodněné žádosti, druhým schválení komise a třetím poučení ve smyslu § 27c zákona o péči o zdraví lidu o povaze výkonu a jeho rizicích s písemným souhlasem pacientky; zároveň měl souhlas ve smyslu § 11 směrnice zahrnout i poučení o tom, do jaké míry je sterilizační zákrok reparabilní (dříve se k této návaznosti zdejší soud vyjadřoval např. v již citovaném rozsudku sp. zn. 8 Ad 6/2023, k němu viz i navazující rozsudek NSS ze dne 19. 9. 2024, č. j. 7 As 12/2024 - 45).
26. V **prvním kroku** soud přezkoumal žádost žalobkyně o provedení sterilizace, konkrétně řádnost jejího odůvodnění textem „XIV/1“. Žalovaný namítal, že odůvodnění je dostatečné, neboť odkazuje na článek směrnice upravující konkrétní indikaci sterilizace. Soud (a ostatně ani žalobkyně) s ohledem na obsah zdravotnické dokumentace nezpochybňuje, že u žalobkyně byla naplněna podmínka indikace sterilizace upravená v daném článku směrnice, spočívající v opakovaném podstoupení císařských řezů. Žalobkyni však lze přisvědčit, že odůvodnění žádosti o provedení sterilizace formulací „XIV/1“ je pro laika nesrozumitelné. Formulace odůvodnění žádosti vzbuzuje pochybnosti o tom, zda odůvodnění žádosti reflektuje autentické přání žalobkyně. Tyto pochybnosti pouze umocňuje zjištění, že správní spis neobsahuje žádný podklad pro závěr, že žalobkyně byla v jakékoli fázi poučena o důvodech, účelu a alternativách prováděné sterilizace (srov. níže závěry k třetímu kroku). Za těchto okolností soud nepovažoval odůvodnění žádosti za řádné a vyhovující požadavkům § 6 směrnice. Námitka žalovaného, že sterilizační komise odůvodnění žádosti vyhodnotila jako dostatečné, na tomto závěru nemůže ničeho změnit.
27. Naplnění podmínky **druhého kroku**, tj. schválení žádosti o provedení sterilizace sterilizační komisí, žalobkyně nezpochybňovala.
28. Ve **třetím kroku** soud přezkoumal, zda žalobkyně udělila se sterilizací informovaný souhlas a zda jí v této souvislosti byla poskytnuta potřebná poučení.
29. Soud předesílá, že právní úprava v rozhodném období obsahovala požadavek na písemnou formu poučení o nezvratnosti zákroku (§ 27c zákona o péči o zdraví lidu ve spojení s § 11 věty druhé směrnice). Naproti tomu pro poučení o účelu, povaze, důsledcích, alternativách a rizicích výkonu (§ 23 odst. 1 věta první zákona o péči o zdraví lidu) právní úprava nevyžadovala konkrétní formu, postačovalo proto poučení poskytnuté v ústní formě (srov. rozsudek NSS ze dne 19. 3. 2025, č. j. 2 As 119/2024 - 39).
30. Písemné poučení o tom, do jaké míry je zákrok reparabilní, je součástí textu ručně vepsaného do dokumentu informovaného souhlasu. Z dokumentu je patrné, že důsledkem sterilizace je „trvalé zneplodnění“. Z pohledu soudu je takové poučení i pro laika srozumitelné, a tedy dostatečné. Soud pro úplnost dodává, že v nyní řešeném případě neshledal potřebu přezkoumávat, zda bylo poučení do dokumentu dopsáno dodatečně, jak namítala žalobkyně, neboť pro konstatování neúplnosti poučení stačí, že žalobkyni nebyly prokazatelně poskytnuty nezbytné informace, na něž soud poukazuje níže.
31. Žalobkyně totiž nebyla prokazatelně poučena o alternativách výkonu. Z rozsudku zdejšího soudu z 19. 6. 2024, č. j. 14 Ad 3/2024 - 39, plyne, že takové plné poučení je nezbytnou podmínkou, aby následný souhlas byl informovaný. Důležitost zahrnutí alternativ řešení zdravotního stavu zdůrazňuje i Evropský soud pro lidská práva (srov. rozsudek ze dne 8. 11. 2011 ve věci *V. C. proti Slovensku*, stížnost č. 18968/07, bod 112).
32. Pro soud bylo v posuzovaném případě klíčové, že v informovaném souhlasu, zdravotnické dokumentaci ani v správním spise se nenachází žádná informace o tom, že by žalobkyně byla

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

o alternativách zákroku poučena, a to v jakékoli formě. Poučení o alternativách přitom nepochybně představuje jeden z pilířů, na němž stojí porozumění nejen textu informovaného souhlasu, ale především celé situaci pacientky, a to nejen s ohledem na medicínskou, ale též osobní rovinu. Použitý formulářový dokument, původně mířící na informování pacienta o výkonu císařského řezu, ve vztahu ke sterilizaci o alternativách výkonu neobsahuje ničeho. Zdravotní indikace sterilizace v případě žalobkyně spočívala v rizikovosti dalšího porodu císařským řezem. Jak bylo naznačeno výše v rámci vypořádání námitek směřujících pod první krok, ve zdravotnické dokumentaci chybí jakýkoli doklad o tom, že by žalobkyni byl důvod sterilizace srozumitelně vysvětlen. Stejně tak však zdravotnická dokumentace neposkytuje žádný doklad o tom, že by žalobkyni jako řešení rizika spojeného s dalším porodem císařským řezem byly nabídnuty i prostředky méně zasahující její integritu (různé formy antikoncepce).

33. Vysvětlení jakéhokoli zákroku přitom může být úplné pouze tehdy, jsou-li pacientovi řádně podány i jiné možnosti řešení. Právě alternativy vymezují pro pacienta abstraktní prostor, v rámci něhož své úvahy může provádět. Pokud jiné možnosti nejsou vysvětleny a zároveň je-li nabídnut pouze jeden jediný způsob řešení, pacient jako laik o tento významný prostor pro rozhodování přichází. Soud je toho názoru, že rozhoduje-li člověk o svém zdraví, musí vždy o jiných možnostech vědět, aby mohl provést rozhodnutí skutečně svobodné a informované. Svoboda takového rozhodování se projevuje nejen v možnosti zvážit, zdali kdokoli chce nabízený zákrok podstoupit, ale i v rovině alternativních řešení, mezi nimiž si ta která osoba může zvolit řešení jí preferované, a to opět na základě řádného vysvětlení způsobu jejich provedení a rizik.
34. Žalovaný namítal, že žalobkyni byla veškerá potřebná poučení poskytnuta ústně. Je sice pravdou, že žalobkyně jako součást dokumentu informovaného souhlasu podepsala předtištěné prohlášení, kterým stvrdila, že jí bylo poskytnuto ústní poučení. Dokument informovaného souhlasu je vedle podpisu žalobkyně opatřen i podpisem lékařky, což naznačuje, že k ústnímu hovoru mezi žalobkyní a lékařkou skutečně došlo. O obsahu rozhovoru a ústního poučení ale nebylo zjištěno ničeho.
35. Poučení o povaze výkonu soud v souladu s dříve uvedeným nepřezkoumával, neboť je součástí ručně vepsaného textu, ohledně něhož žalobkyně namítala dodatečné doplnění bez jejího vědomí. Nedostatečná skutková opora pro závěr o oprávněnosti sterilizace přitom ve světle výše popsanych úvah plyne již z nepodloženého poučení o alternativách zákroku. Ze stejných důvodů soud nepřezkoumával dostatečnost poučení o rizicích výkonu, o jehož provedení svědčí pouze podpis předtištěného prohlášení v informovaném souhlasu, podle něhož měla být žalobkyně ústně poučena o možných komplikacích výkonu. I v tomto případě by se soud musel napřed podrobně zabývat podobou dokumentu v okamžiku podpisu žalobkyní, což se jeví být na daném skutkovém a právním půdorysu neúčelné s ohledem na jinou zjištěnou vadu poučení.
36. Soud uzavírá, že skutkový závěr, že žalobkyni bylo poučení v požadovaném rozsahu, jak byl rozebrán výše, poskytnuto nejméně v ústní podobě, nemá oporu ve spise [§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.].
37. V této souvislosti soud nepřehlédl, že žalovaný ve správním řízení vedeném ve věci žádosti žalobkyně rozhodoval celkem dvakrát. V prvním svém rozhodnutí shledal, že ministerstvo dostatečně nezjistilo skutkový stav, a uložil mu, aby se pokusilo předvolat zdravotnické pracovníky, kteří se na sterilizaci podíleli, za účelem ověření okolností, za nichž byl udělen souhlas se sterilizací a podepsán informovaný souhlas. V návaznosti na to ministerstvo

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

kontaktovalo poskytovatele zdravotních služeb, který dne 17. 6. 2024 sdělil, že v pracovním poměru k poskytovateli je již pouze jeden z lékařů, kteří se na sterilizaci podíleli. Ten je schopen vyjádřit se pouze k otázkám týkajícím se anestezie, i tak bude vycházet ze zdravotnické dokumentace, vzhledem k tomu, že od výkonu uplynulo již 16 let. Ministerstvo proto zdravotnické pracovníky nepředvolávalo a bez dalšího přistoupilo k vydání v pořadí druhého rozhodnutí, ve kterém konstatovalo, že žalobkyně řádně podepsala žádost o provedení sterilizace a udělila informovaný souhlas a sterilizace byla provedena po právu. Ministr pak napadeným rozhodnutím rozklad žalobkyně zamítl na podkladě téhož zjištěného skutkového stavu, který ve svém předchozím rozhodnutí sám označil za nedostatečný, aniž přitom z jeho rozhodnutí bylo zjevné, z jakých důvodů přehodnotil své původní stanovisko k nedostatečnosti skutkových zjištění.

38. Pro úplnost soud dodává, že žalobkyně rovněž namítala, že pokud by žádost o provedení sterilizace a informovaný souhlas opravdu podepsala, činila by tak pouhý den před porodem. Poukazovala na to, že porod je pro ženu psychicky i fyzicky natolik náročný, že by den před porodem nebyla schopna vyjádřit důkladné a rozmyšlené rozhodnutí. Soud se námitkou podrobněji nezabýval již proto, že napadené rozhodnutí neobstojí z jiných důvodů. Vedle toho námitka byla formulována natolik hypoteticky, že ani neobsahuje hájitelná tvrzení zpochybňující zákonnost sterilizace v takové kvalitě, aby se jimi soud mohl věcně zabírat. Žalobkyně především netvrdila ohledně svého fyzického a psychického stavu před porodem ničeho. Neschopnost svobodného projevu vůle v době dne předcházejícího porodu přitom jistě nelze bez dalšího presumovat. V obdobné rovině obecnosti, v jaké žalobkyně tuto námitku konstruovala, tak soud konstatuje, že uvedené námitce nemohl na podkladě tvrzení, jež žalobkyně ve svých podáních vznesla, přisvědčit. Napadené rozhodnutí je však dle přesvědčení soudu nezákonné z jiných důvodů, jež byly specifikovány výše.

VI. Závěr a náklady řízení

39. Na základě shora uvedených skutečností shledal soud žalobu důvodnou, a napadené rozhodnutí proto podle § 78 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. zrušil. Nepřistoupil přitom rovnou i ke zrušení prvostupňového rozhodnutí (§ 78 odst. 3 s. ř. s.), neboť má za to, že o žádosti může být rozhodnuto i v řízení o rozkladu.
40. Zároveň soud v souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. rozhodl o vrácení věci zpět k dalšímu řízení, v němž bude žalovaný shora vyjádřeným právním názorem soudu vázán (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Bude vycházet z toho, že závěr o tom, že žalobkyně byla v nezbytném rozsahu poučena o alternativách výkonu a že jí byly vysvětleny důvody sterilizace, není dostatečně skutkově podložen. Nejistí-li v dalším řízení nové skutkové okolnosti a nepodaří-li se mu je podložit obsahem správního spisu, neobstojí ani jeho závěr o oprávněnosti provedené sterilizace.
41. Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s., podle kterého má úspěšný účastník řízení právo na náhradu nákladů. Řízení je osvobozeno od soudního poplatku [§ 11 odst. 1 písm. n) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích], úspěšné žalobkyni tak náleží pouze náhrada nákladů právního zastoupení. Náklady žalobkyně proto spočívají v odměně jejího zástupce za dva úkony právní služby (převzetí zastoupení, sepsání žaloby) podle § 11 odst. 1 písm. a), d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif; dále jen „a. t.“), ve znění účinném do 31. 12. 2024, v částce 3 100 Kč za jeden úkon, celkem 6 200 Kč [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d) a. t., v témž znění]. Žalobkyni náleží náhrada hotových výdajů za dva úkony v částce 300 Kč za každý úkon, celkem 600 Kč (§ 13 odst. 4 a. t., v témž znění). Žalobkyni dále náleží náhrada za jeden úkon právní služby (sepsání repliky) podle § 11 odst. 1 písm. d) a. t.,

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

v účinném znění, v částce 4 620 Kč [§ 7, § 9 odst. 5 a. t., v účinném znění] a náhrada hotových výdajů za jeden úkon v částce 450 Kč (§ 13 odst. 4 a. t., v účinném znění). Zástupce žalobkyně je plátcem DPH. Žalobkyni proto náleží částka 11 870 Kč zvýšená o DPH ve výši 21 %, celkem 14 362,70 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, který o ní též rozhoduje.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 16. dubna 2025

Mgr. Martin Lachmann v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.